

Datum: 03.05.2023. godine

ZAKLJUČCI

sa održanog sastanka na temu „Smještaj osoba sa duševnim smetnjama u ustanove socijalne zaštite“, održanog dana 13.04.2023. godine u Sarajevu

Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, održali su dana 13.04.2023. godine, u zgradi Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u Sarajevu, sastanak na temu: „Smještaj osoba sa duševnim smetnjama u ustanove socijalne zaštite“.

Cilj sastanka bio je razmjena dosadašnjih praksi kada je riječ o smještaju osoba sa duševnim smetnjama, te ujedno i prilika za konstruktivnu diskusiju, a sve sa ciljem iznalaženja najefikasnijih rješenja, usklađenih sa UN Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom. Također, cilj sastanka bio je i razgovor o trenutnom stanju kada je riječ o implementaciji presude Evropskog suda za ljudska prava u Strasbourgu po apelaciji Hadžimejlić i dr. protiv BiH iz 2015. godine.

U nastavku su ključni zaključci sa sastanka:

- I. Bosna i Hercegovina nije poduzela adekvatne mjere u cilju implementacije presude Evropskog suda za ljudska prava po apelaciji Hadžimejlić i dr. protiv BiH koja je donesena 2015. godine, te je zbog neriješene problematike stanje na terenu izrazito teško;
- II. Federalno ministarstvo zdravstva, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike i Federalno ministarstvo pravde ključni su za rješavanje predmetne problematike, te se implementacija navedene Presude treba rješavati u koordinaciji navedenih ministarstava;
- III. Federalno ministarstvo pravde je, u saradnji sa Vijećem Evrope i pravnim ekspertima, sačinilo Nacrt izmjena i dopuna Zakona o vanparničnom postupku u Federaciji BiH i Porodičnog zakona Federacije BiH, koji će biti upućen u Parlamentarnu proceduru u narednih mjesec dana. Izmjenama i dopunama su predviđeni, između ostalog i institut revizije smještaja od strane suda, kao i institut ograničenja poslovne sposobnosti, ali se navedenim izmjenama i dopunama neće u cjelosti implementirati presuda Hadžimejlić i dr. protiv BiH. U kontekstu usvajanja navedenih izmjena i dopuna, od iznimne je važnosti da se u proces javnih konsultacija uključe sve relevantne institucije, a u cilju usaglašavanja što kvalitetnijeg teksta izmjena i dopuna;

- IV. Prema dostupnim informacijama, jedino u Srednjobosanskom kantonu prisutna je praksa da se, po zahtjevima centara za socijalni rad, pokreću vanparnični postupci, nakon čega nadležni općinski sudovi rješenjem nalažu prisilni smještaj u ustanove socijalne zaštite. U drugim kantonima smještaj osoba sa duševnim smetnjama vrši isključivo na bazi dobrovoljnosti;
- V. Problem za ustanove nastaje onog momenta kada sudovi donesu rješenje kojim se nalaže prisilni smještaj u ustanove socijalne zaštite, za šta ne postoji pravni osnov. Navedena praksa je problematična za ustanove socijalne zaštite, koje ne žele izbjeći obavezu izvršavanja sudskih odluka, ali istovremeno žele poštovati međunarodne standarde i domaće propise. Navedena praksa je problematična i iz razloga što se prisilni smještaj ne može provoditi u ustanove socijalne zaštite, nego isključivo u zdravstvene ustanove.
- VI. Zakon o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama u Federaciji BiH propisuje da se prisilni smještaj provodi isključivo u zdravstvenim ustanovama uz jasno propisanu proceduru, dok smještaj u ustanove socijalne zaštite predstavlja brigu sistema za osobe koje nisu u stanju same se starati o sebi;
- VII. Za rješavanje problema nastalih i nagomilanih u praksi, ključno je usvajanje zakonodavnog okvira koji će osigurati postupanje centara za socijalni rad kao i ustanova socijalne zaštite, u cjelosti zasnovano na međunarodnim standardima i na poštovanju ljudskog dostojanstva i integriteta;
- VIII. Institucija ombudsmena će u narednom periodu obaviti posjetu ustanovama (socijalne zaštite i zdravstvenim ustanovama), te u rad uključiti i centre za socijalni rad, centre za mentalno zdravlje, kao i nadležna ministarstva, a u cilju sačinjavanja Follow up Specijalnog izvještaja o stanju prava osoba sa mentalnim i intelektualnim teškoćama u BiH. Izvještaj će sadržavati i konkretne preporuke nadležnim organima sa ciljem otklanjanja nedostataka uočenih u praksi.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine

dr. Jasminka Džumhur

Nives Jukić

dr. Nevenko Vranješ